

Van de Redactie

KO SCHUURMANS

Deze zomer waren wij weer met vakantie op Gotland, dat prachtige stille Zweedse eiland in de Oostzee. Gotland is ongeveer net zo groot als Noord-Holland en telt maar liefst bijna 100 middeleeuwse kerken. Natuurlijk hebben we er weer velen bewonderd.

Op de zaterdag van aankomst passeerden wij de kerk van Bro vlakbij ons vakantiehuisje. Buiten stond een bord met daarop geschreven: zondag 10 uur Högmässa. Je hoeft niet veel Zweeds te kennen om te ontdekken wat voor soort viering het zou zijn. De volgende dag gingen we er naar de eucharistieviering van de Svenska Kyrka – de Zweedse Kerk. Deze Zweedse Kerk is Luthers en in haar liturgie zeer 'katholiek', zodat je wel van wanten moet weten om te ontdekken dat je niet in een rooms- of oud-katholieke kerk verzeild bent geraakt. De voorganger was een jonge vrouw van midden twintig. Een maand ervoor was ze gewijd in de kathedraal van de hoofdstad Visby. Ze was dus wat wij een neomist noemen. Ze ging bedachtzaam voor, eerbiedig en tegelijk gedreven. Ze kon prachtig zingen. Haar verkondiging was goed en actueel. Zoveel kon ik er wel met mijn beperkte kennis van de Zweedse taal van verstaan. De zegen aan het einde van de viering ontroerde mij. Ze gaf namelijk niet de zegen alsof zij die bezat, maar in haar voorgaan straalde ze echt iets uit van: ik vraag God om ons allen te zegenen opdat wij weer samen op weg kunnen gaan. Het was voor mij ook een bemoedigend moment, waarop mij duidelijk werd gemaakt: het verhaal van God met de mensen, het verhaal van Jezus de Levende gaat door ondanks alle negatieve verhalen over kerksluitingen, afnemend aantal kerkbezoekers, vergrijzing, schandalen en noem maar op.

Na afloop sprak ik met haar. Het was een hele slimme pittige meid, die op haar toekomst goed voorbereid was. Deze morgen in het mooie kerkje van Bro leerde mij: **het is de moeite waard om door te gaan met ons kerkenwerk**. Om te leren, te dienen, te delen met elkaar en ook om de liturgie te vieren ter bemoediging van ons allen!

Het brengt je er ook toe om samen met de andere redactieleden weer een nummer van Doorgeven te vullen met naar wij hopen zinnig en lezenswaardig liturgisch materiaal.

In dit vierde nummer van onze zilveren jaargang, vindt u veel verschillende artikelen. Allereerst worden door Ko Schuurmans vooral de vrouwelijke koorleden bemoedigd om de **lofzang** gaande te houden. Hij laat zich daarbij inspireren door de heilige Caecilia, patrones van alle koren. Haar feestdag vieren wij op 22 november. Bert Stolwijk en Loek Seeboldt presenteren het tweede deel van hun artikel 'Bidden en delen' over **een gebedsviering waarin de communie wordt uitgedeeld**. Loek Seeboldt keek op een zondagmorgen tijdens zijn vakantie naar een **eucharistieviering** op de TV en geeft er zijn commentaar op. Bert Stolwijk bezocht tijdens zijn vakantie in het Spaanse Barcelona de beroemde **Sagrada Familia** en schrijft over deze bijzondere kerk als een kunstwerk dat tegelijk een geloofsgetuigenis is. Ko Schuurmans **reikt een lied aan om te zingen vóór de communie** getiteld 'Brood aan ons gegeven'. Ook **een nieuw lied om te zingen met Kerstmis en vooral op de dagen erna** getiteld 'Wijzen komen uit het oosten'. Natuurlijk vindt u weer de vaste rubrieken Nieuws van de Sint Gregoriusvereniging en 'Op de Boekenplank'. Tenslotte reikt Ko Schuurmans in 'Om over na te denken' een gedachte aan, die de verantwoordelijken voor de komende kerstvieringen, die sneller voor de deur staan dan je denkt, brengen tot een verantwoorde liedkeuze in de Kerstvieringen.

De herfst is weer begonnen. Het einde van het kerkelijk jaar komt in zicht en de Advent nadert. **Namens de redactie wens ik u allen veel inspiratie toe om in de komende donkere dagen liturgie te vieren, die een jonge, frisse en Lichtgevende uitstraling heeft zoals ik dat zelf mocht ervaren op Gotland**. Het verhaal van God met de mensen, het Verhaal van Jezus de Levende gaat immers door ondanks onze matheid en vermoeidheid soms. Naar ik hoop ook dankzij onze blijvende inzet. Gods Geest waait immers waar Zij wil!

Inhoud

Zij opent ons de mond en schenkt ons aan elkaar! <i>Ko Schuurmans</i>	4
Bidden en delen (vervolg)..... <i>Loek Seeboldt & Bert Stolwijk</i>	11
Katholiek Nederland kerkt in... .. <i>Loek Seeboldt</i>	17
De Sagrada Familia: een kunstwerk als geloofsgetuigenis..... <i>Bert Stolwijk</i>	21
Van zingen weten (1) – Brood aan ons gegeven <i>Ko Schuurmans</i>	23
Van zingen weten (2) – Wijzen komen uit het oosten <i>Ko Schuurmans</i>	26
Nieuws van de Gregoriusvereniging <i>Bert Stolwijk</i>	30
Op de boekenplank <i>Ko Schuurmans & Bert Stolwijk</i>	32
Om over na te denken <i>Ko Schuurmans</i>	35

Zij opent ons de mond en schenkt ons aan elkaar!

een pleidooi voor kritische koren - mannen én vrouwen

KO SCHUURMANS

Op 22 november vieren wij haar feest: Sint Caecilia, maagd en martelares. Zij is de patrones van alle koren. Over haar is niet veel bekend. Alleen dat ze in 230 na Christus onthoofd werd omdat zij ondanks de druk van haar aanstaande echtgenoot – met wie zij uiteindelijk toch niet zou trouwen – niet aan de heidense goden wilde offeren. Zelfs haar naam is niet zeker. Caecilia is de beschermvrouwe van alle muziek al heeft ze waarschijnlijk nooit één noot gespeeld. Maar je ziet haar op afbeeldingen toch vaak achter een orgeltje zitten? Dat is het resultaat van een vertaalfout. In de tekst op haar feest horen wij: “cantantibus organis Caecilia virgo soli Domino decantabit” oftewel “terwijl er tijdens het huwelijksfeest muziek weerklonk bezong de maagd Caecilia slechts haar Heer”. Deze zin werd echter vertaald/verstaan als “terwijl zij het orgel bespeelde bezong Caecilia de Heer”. En zo werd Caecilia organiste.

Ik neem u mee naar de jaren vijftig naar de parochiekerk van mijn jeugd de Sint Odulphuskerk in Assendelft. In onze kerk grensde het hoge koor aan de zolder waar de touwen hingen van de drie klokken. Aan een muur van die zolder hing een plank met hier en daar een zwarte schroeiplek. Koorzangers – zangeressen waren er toen nog niet – deponeerden er voor de mis hun sigaar om hem na afloop al dampend weer mee te kunnen nemen. Dikwijls functioneerde de klokkenzolder tijdens de preek als recreatieverblijf. Ook dan werd wel eens de brand gestoken in de een of andere peuk. Hoorde je als koorzanger dat de organist – hij bleef altijd op zijn orgelbank zitten – de pomp van het orgel, die zich op de klokkenzolder bevond, weer aanzette dan wist je dat je snel je plaats moest

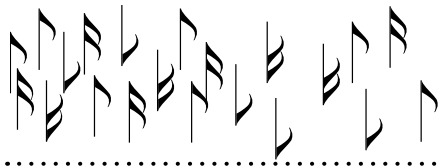
innemen om uit volle borst het Credo te kunnen zingen. Vaak gebeurde het dat de organist de pomp al eerder aanzette dan de preek afgelopen was. Je hoorde dan een licht geblaas door de hele kerk. Feilloos voelde de man aan na jaren ervaring wanneer de predikant bezig was met de laatste zinnen van zijn preek. Of was het om een al te langdradige prediktheer te manen er een einde aan te maken? Want je zag de pastoor of kapelaan ook wel geschrokken of geïrriteerd omhoog naar het orgel kijken!

Hoe preekte men in die dagen? Ik zie het nog voor mij. De priester begon aldus. Hij vouwde de handen, sloeg de ogen omhoog en prevelde een zin in het latijn. Hij zou bijvoorbeeld op een dag, dat het koor zoveel jaar bestond, gezegd kunnen hebben: “Bis orat, qui cantat!” Dan was het even stil. Hij voerde de spanning op en velen dachten: wat zou dat nu toch betekenen? Vervolgens klonk de vertaling – in dit geval: “Wie zingt, bidt dubbel!” en hij begon aan zijn preek.

Hoe het ook zij het was de tijd dat het koor met veel overtuiging zong – mooi of lelijk – Perosi, Palestrina of Gregoriaans. En verder bemoeide men zich niet met de gang van zaken op het priesterkoor. De liturgie lag immers vast. De priester had een dik boek – het missaal – en daar stond alles in. Liturgische werkgroepen bestonden niet. Grote en kleine mannen maakten de dienst uit. Eeuwenlang was de koorzang in de kerk voorbehouden aan mannen. Als het al geen clericale zaak was dan was het in ieder geval een mannenzaak. Vrouwen telden immers nauwelijks mee in de samenleving en dus ook in de kerk. Tragisch en dom, maar waar.

Toch ging dit in de vorige eeuw veranderen. Zo lees ik in de encycliek Musicae Sacrae Disciplina van paus Pius de XII uit 1956 en bestemd voor de bisschoppen het volgende: “Vooreerst dan moet u zorgen dat er in de kathedrale kerk zelf en – voorzover de omstandigheden het veroorloven – ook in de andere grotere kerken van uw grondgebied een uitgelezen schola cantorum bestaat, die anderen tot voorbeeld en aansporing zij om de gewijde zang met toewijding te beoefenen en te vervolmaken. Waar men echter geen schola cantorum kan hebben ofwel geen voldoende aantal pueri cantores (dwz zingende jongetjes) voorhanden is, wordt het toegestaan dat een groep van mannen zowel als van vrouwen of meisjes, op een plaats

Dit is een voorproefje. Het volledig artikel vindt u
in ons tijdschrift. Wordt nu abonnee op www.doorgeven.com

NSGV Haarlem-Amsterdam

Nieuws van de Gregoriusvereniging – Bert Stolwijk

Eindelijk verschijnt begeleidingen-bundel bij GvL

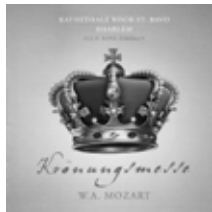
Een lang gekoesterde wens van veel organisten gaat binnenkort in vervulling! Ruim 27 jaar(!) na het verschijnen van de eerste editie van de r.k. zangbundel 'Gezangen voor Liturgie' verschijnt in november a.s. 'Orgelbegeleidingen bij de liederen'. Het betreft zettingen van de nummers 401 tot en met 659 uit GvL, die speelbaar zijn voor de gemiddelde amateur-organist. In begeleidingen van de psalmen, acclamaties, ordinarium-gezangen, etc. is helaas (nog) niet voorzien.

Op zaterdag 26 november wordt in de Laurentiuskerk te Voorschoten (bisdom Rotterdam) een studiedag gehouden voor amateurorganisten waarbij de begeleidingenbundel gepresenteerd zal worden. Informatie:

www.nsgv.nl/rotterdam (Nieuws)

Ook in ons bisdom zullen we aandacht besteden aan het verschijnen van deze bundel en wel tijdens één of meer studiedagen in 2012. De bundel is een gezamenlijke uitgave van Gooi en Stichting bv en de Stichting Liedbundel en is nu al te reserveren via www.kok.nl/boeken/liedbundels. De prijs bedraagt €59,50.

Jubileum Muziekinstituut en Koorschool Sint Bavo

Dit jaar bestaat het Muziekinstituut van de Kathedraal Sint Bavo 65 jaar en de

Koorschool Sint Bavo 60 jaar. Aan dit dubbele jubileum is in de afgelopen maanden ruim aandacht besteed met speciale eucharistievieringen, krantenartikelen en tv-uitzendingen. Ook is er een cd verschenen waarop het Magnificat van Durante, 'Hear my prayer' van Mendelssohn en de Krönungsmesse

van Mozart worden uitgevoerd door het Kathedrale Koor Sint Bavo, het Promenade Orkest en enkele solisten onder leiding van Fons Ziekman.

De cd, die getuigt van het hoge niveau waarop in de Haarlemse bisschopskerk wordt gemusiceerd, kunt u bestellen via cd@koorschoolhaarlem.nl en kost inclusief verzendkosten €20,00. Delen van de cd zijn te beluisteren via www.koorschoolhaarlem.nl

Scratchdag Koormuziek voor SAB

Zaterdag 8 oktober jl. hebben 34 dirigenten en koorleden in Noord-Scharwoude deelgenomen aan een scratchdag waar muziek voor twee- of driestemmig gemengd koor (SAB) centraal stond. Op zaterdag 5 november a.s. wordt deze dag herhaald in Kerkcentrum 'Goede Rede' in Almere Haven. De bijeenkomst, waarin door de deelnemers veel gezongen zal worden, duurt van 10.00 tot 15.45 uur. U kunt zich nog opgeven! Zie onze website www.nsgvhaarlem.nl.

Gregoriaans Festival Hoorn

Zaterdag 29 oktober zijn gregoriaans zingende koren welkom in de Koepelkerk te Hoorn om samen te zingen, zich aan elkaar te presenteren en om te luisteren naar een concert van het ensemble *Gregoriana*.

Het repertoire zal voor een deel in het teken staan van Maria, vanwege de rozenkransmaand, die ook in Hoorn een maand van Maria is. Het festival duurt van 10.30 tot 13.45 uur en ook individuele koorleden en andere geïnteresseerden zijn van harte welkom. Inlichtingen en opgave: nsgv@bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Adventslied gecomponeerd door Benedictijn van Egmond

Broeder Adri Kortekaas osb heeft op verzoek van de Adventsactie een nieuw lied gecomponeerd voor de Adventsliturgie: 'het Lied van de Komende'.

Het lied is te downloaden van de website van de Adventsactie: <http://adventsactie.org> Daar vindt u ook een uitgebreide toelichting bij het lied.

...vervolg 'Op de Boekenplank'.

zelfs aandacht besteed aan hoe een kerk een bijdrage kan leveren aan de noodzakelijke duurzaamheid van onze schepping.

De titel van dit niet eenvoudige maar zeer interessante boek is veelzeggend. Die titel luidt 'Ruimten voor heiliging' en niet 'Heilige ruimten', want zo schrijft Joris Geldhof in zijn bijdrage 'Kerkgebouwen zijn niet zomaar sacrale ruimtes en niet zozeer het vieren op zich maar wát gevierd wordt, is heilig'.

Een belangrijke theologische uitspraak, die zijn wortels vindt in de Schrift waar steeds duidelijk wordt gemaakt dat een plek niet zonder meer heilig is, maar door wat er gebeurd – God en Jezus achterna – heilig kan worden. Duidelijk wordt door dit boek ook dat de meeste van onze kerken eigenlijk niet goed geschikt zijn om te vieren op basis van de verander(en)de visie op liturgie van na Vaticanum II. Je merkt dat het duidelijkst wanneer je viert in een kerk van vóór de liturgievernieuwingen van dit concilie, een kerk dus bestemd voor de Tridentijnse liturgie, waarin na het concilie alleen een nieuw altaar is aangebracht waar achter men als voorganger zijn plek vindt. In het boek wordt dus meerdere keren daarom een pleidooi gehouden voor het volledig herinrichten van het kerkgebouw. Men wijst daarbij bijvoorbeeld op het aanbrengen van twee tafels, een voor de Dienst van het Woord en een voor de Dienst van de Maaltijd van de Heer, waartussen de gelovigen in een ellipsvorm hun plek kunnen vinden. Zie voor deze visie ook mijn artikel in Doorgeven 2008 nummer 5. Het interessante boek zet je als lezer aan het denken en stimuleert je om op een verantwoorde manier de ruimten waarin wij samenkomen om God en elkaar te ontmoeten zo in te richten dat deze ontmoeting ook werkelijk optimaal kan plaatsvinden.

Joris Geldhof (redactie): Ruimten voor heiliging – over liturgie, kerkgebouwen en hun interieur, Uitgeverij Halewijn, Antwerpen (B), 2011 ISBN 9789085281863, 224 pagina's, prijs €23,00.

Om over na te denken Kerstmis: een keihard feest!

KO SCHUURMANS

Ik had na afloop wel twee Kerst-CD's nodig om in de sfeer te komen! Zo luidde een kritische reactie op een Kerstviering met weinig toppers. Hoe ga je er mee om? Moet je toegeven aan de wens van veel kerkgangers om toch vooral de bekende liederen te zingen? Of ze juist wat 'opvoeden'-door ook nieuwe kerstliederen te zingen? Om zo recht te doen aan al het oefenen van de koren om het repertoire uit te breiden?

Kerstmis lijkt een romantisch feest te zijn. Van een bibberend baby'tje dat geboren wordt in een tochtige stal. Van lichtjes in donkere, koude dagen. Van gezellig wegkruipen achter de gordijnen en je omringen met lekkers en romantische liederen. Maar dat is het niet. Kerstmis is een keihard feest. De geboorte van Jezus, zijn komst in onze wereld is geen vertederende gebeurtenis. Je leest het in het evangelie naar Matteus:

“Koning Herodes schrok hevig toen hij dit hoorde en heel Jerusalem met hem!” (hoofdstuk 2 vers 3). Eigenlijk staat er dat de troon van dictator Herodes wankelt. Ook de positie van zijn trawanten, want Jerusalem slaat natuurlijk niet op alle veelal arme inwoners van die stad. Jerusalem betekent hier wat Den Haag betekent in onze dagen als wij het hebben over onze machthebbers.

Maar als je dat realiseert hoe ga je dan om met die wens van veel (on) geregelde kerkgangers? Nu is een christelijke gemeenschap geen winkel waar je een avondje nostalgie en romantiek kunt kopen voor weinig geld. Als wij Kerstmis vieren, het feest van de komst van onze bevrijder in onze wereld, zingen wij natuurlijk passende liederen, die ook deze keiharde boodschap vertolken. Dus helemaal geen toppers meer? Daar verzet zelfs mijn ‘heidens hart’ zich tegen, dat ook vraagt om nostalgische liederen. De toppers zingen we vóór de viering bij het inzingen wanneer de kerk volstroemt. Of tijdens de communie, die in zo’n drukbezochte viering altijd veel tijd vraagt. En na de zegen als een toegift of een klein kerstconcert tijdens het elkaar Zalig Kerstmis wensen mogelijk omlijst met koffie en kerstbrood. Om de stemming er in te houden? Als we ook zingend de positie van alle Herodessen in onze dagen maar blijven ondermijnen!

Dit is een voorproefje van Doorgeven.
Het volledige tijdschrift lezen?
Word nu abonnee op www.doorgeven.com.